

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ובירורי יוחסין

בהרכב הדיינים: הרב מרדכי אייכלר, אב"ד; הרב יהושע הלוי לוין; הרב מרדכי א. הייזלר.

נפקד שקיבל פקדון מאחד ויש שני שטוען שזה שלו ושלח את השומר לקחתו מהאחד ולשמור לו, והראשון תובע את הפקדון בחזרה

תיק מס': 2080פב

(ערך התביעה: כ-10,000 שקל. לתשומת לב: נימוקים אלו עתידים להתפרסם בספר "פסקי דין – ירושלים" כרך טז, לאחר השלמת עריכת הגהות תיקונים ותוספות)

נושא הדיון

ראובן הפקיד חפציו אצל שמעון כאשר סמך עליו אבל בשלב מסויים התערערו יחסייהם וראובן רצה ליטול את החפצים, ושמעון החזיק בהם ולא השיבם בשביל "תפיסה" כי היו לו טענות נגד ראובן ולא ראה סיכוי להצליח בדין תורה בלי תפיסה. והלך שמעון והפקיד את החפצים ביד לוי בחזקת שהם שלו לגבות מהם חוב שראובן חייב לו. וראובן לא ידע מהעברת החפצים. אח"כ ראובן בעצמו מינה את לוי ללכת לבית שמעון לקחת ממנו חפצים אלו לשמור עבורו, ולוי הסכים לשמור עבור ראובן.

כעת שמעון מבקש את החפצים מלוי בחזרה, לתופסן בידו בעצמו כפי שהיה מקודם. ולוי שהתמנה כבר ע"י ראובן אינו יודע אם מותר לו להשיב את הפקדון לשמעון השומר הראשון. ופונה לבי"ד בבקשה להפקיד את הפקדון ביד הבי"ד עד שיתעצמו ראובן ושמעון ביניהם והבי"ד יכריע למי הם.

שמעון תובע את לוי בבי"ד זה, וראובן לא מוכן לדון עם שמעון בבי"ד זה.

השאלות לדיון

א, האם היה מותר לשומר הראשון להפקיד אצל השומר השני, ואם ההחזרה לראשון תתקן את האיסור.

ב, אם חלה שמירה כלפי הראשון, האם תחול קבלת השמירה ומינוי השני לשמור על אותו חפץ או שהוא תרתי דסתרי ולא חלה הקבלה השניה.

ג,

תשובה

א, הנה לפי הש"ס בשבת פרק השואל דף קמח ב גבי רבא בר עולא מערים אערומי וכן להשו"ע בחו"מ סימן ד (ברמ"א בשם הריב"ש) יכול שומר לתפוס פקדון בתביעה שיש לו נגד המפקיד דבהתירה אתו לידיה, וכל עוד שזה היה ביד שמעון לא היה עליו חיוב להשיבם. אבל אולי זה רק אם התביעה היא לגבות מאותם חפצים (לשיטת המרדכי שברמ"א שם בשם המהרי"ק, אולם להמהרש"ל באתי לידי בהתירה מותר בכל ענין לתפוס פקדון שאין הגביה ממנו).

אולם לפי הזוה"ק בפרשת במדבר שהביא הקצוה"ח שם פתח ואמר ה' אורי וישעי כו' ובר נש בעי לאקדמא ולמפקד בידי פקדונא דנפשי כפקדונא דב"נ דיהיב פקדונא לאחרא אע"ג דאיהו אתחייב לגביה יתיר מההיא פקדונא לאו כדאי לאתאחדא ב' הואיל ופקדונא אתמסר לגביה ואי יסרב ביה ודאי נבדוק אבתריה דלאו מזרעא קדישא הוא ולא מבני הימנותא וכו', ומסיים הקצוה"ח דיש לזה פנים ע"פ נגלה בריטב"א בפרק הכותב, עיי"ש.

אמנם מה שצ"ע, לוי שהוא שומר עבור הבעלים איך יהיה מותר לו להביאם לתופס הרי זה יהיה שומר שמסר לשומר שידוע שכעת אין הבעלים סומכים על השומר השני. ולוי משועבד לשמירה עבור ראובן, ואפי' שהיה באופן של שלישות והגיע מיד שמעון ולא מיד ראובן בעצמו, מ"מ כעת הוא שומר עבור ראובן או גם עבור ראובן, ואיך מותר לשליש להחזיר לאחד מהצדדים בלי הסכמת המפקיד השני (שבנידו"ד הוא עיקר הבעלים). ויל"ע האם על לוי קיים האיסור והסכנה שכתוב בזוה"ק, כי למעשה לא ראובן הפקידו בידיים, ואולי לא דומה לפקדון. או נימא שמאחר וראובן הסמיך את לוי לקבל פקדונו משמעון נעשה לוי שומר מפי ראובן ויש גם בו את איסור וסכנת אזהרת הזוה"ק.

ויל"ע אם חל מינוי השומר ונחשב כבר שומר של ראובן, ונפ"מ אם יאבד ממנו האם חל עליו חיובי שומר כגון שבועה ליפטר ולשלם אם לא נשבע וכו', דהרי לא היה לא קנין ולא מסירת חפצים...

ובין כך ובין כך גם אם לוי יחזיר שוב לשמעון זה כבר התפיסה בידי שמעון לא תהיה בגדר בהתירה אתי לידיה, כי עתה זו תפיסה חדשה שהגיעה לידי אחר הסכסוך (אבל הריב"ש שם מתיר לתפוס גם במצאו ביד אחר).

החלטה: כאשר ראובן ושמעון יקבעו ביניהם איזה ב"ד ידון בתביעה, יועברו הפקדונות מידי לוי לב"ד המוסכם. ועד אז ישארו החפצים בשמירת לוי ולא ימסור לא לראובן ולא לשמעון, ואם ראובן ושמעון לא יגיעו להסכמה על ב"ד מוסכם בתוך זמן סביר, רשאי לוי להפקידם בב"ד זה כדי להציל עצמו מתביעות ראובן ושמעון.